

TÜRKÇE Ö RETİMİNDE METİNDİLBİLİMSEL ÇÖZÜMLEME YÖNTEMİNİN UYGULANMASI

Doç. Dr. Engin YILMAZ*
Zehra TOPAL**

ÖZ: Bu ara tırnada, ilk Ö retim 7. sınıflar düzeyinde hazırlanmış, Talim Terbiye Kurulu onaylı ve hâlihazırda Sakarya ilindeki MEB öğretmenleri tarafından okutulan Türkçe Ders Kitaplarında geçen anlatımların, metinleri belirlenerek, Metindilbilimsel (text linguistic) bir bakışla çözümlenmiştir. Ara tırnmanın temel amacı, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde Türkçe derslerindeki anlatımların anlaşılmasını ve öğrencilerin anlama ve anlatma yeteneklerini geliştirmeye yönelik olarak Metindilbilimsel çözümleme yönteminin kullanılmasını, öğrencilerin başarılarına etkisini belirlemektir.

Ara tırnmanın örneğini Sakarya ilindeki özel ilköğretim okulunda öğrenen 47 öğrenci oluşturulmuştur. Çalışmada ara tırnmacıların tarafından kullanılan ve Cronbach katsayısı 0.72 olan Metindilbilimsel Çözümleme Yöntemine ilişkin Kavram Testi kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde Mann Whitney U Testi ve Wilcoxon Testi kullanılmıştır. Ayrıca deney grubu öğrencileriyle mülakat yapılmıştır. Ara tırnma sonucunda Metindilbilimsel Çözümleme Yönteminin geleneksel yöntemlere göre öğrencilerin Türkçe derslerindeki anlama ve anlatma başarılarına, öğrenim süreçlerine ve katılmalarına katkı sağladığını, belirlenmiştir. Ara tırnada, Metindilbilimsel çözümleme yönteminin okullarda kullanılmasına ilişkin birtakım öneriler getirilmiştir. Ara tırnmadan elde edilen sonuçlar ilgili literatürde yorumlanmıştır. Sınıflar düzeyindeki Öğretmen Kitaplarındaki yönergeler ele alınan bir anlayışla irdelenmiştir ve birtakım öneriler dile getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, metin, dilbilim, metin dilbilimsel çözümleme

* Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretimi ABD, eyilmaz@sakarya.edu.tr

** Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Öğretimi, YLS Öğrencisi, kim_o_54@hotmail.com

The Use of Textlinguistics Analysis in Turkish Language Teaching

ABSTRACT: In this study, the narrative texts in textbooks that are prepared for elementary 7th grade, approved by the board of education and discipline and currently are used at elementary schools in Sakarya province, were analyzed through textlinguistics. The main aim of the study is to determine the effect of the usage of textlinguistic analysis for the purpose of increasing students' understanding of the narrative texts that are used in elementary schools for the purpose of gaining better comprehension and narration abilities, on the students' achievement in Turkish language texts..

The sample of the study is composed of 47 students studying in a private elementary school in Sakarya province. In the study, text linguistic analysis method related concept test that was developed by researchers was used. The Cronbach's value of the test was found as 0,72. For the analysis of the data Mann Whitney U and Wilcoxon Tests were used. Besides, experimental group students were interviewed. Outcomes of the study indicated that text linguistic analysis method is more effective in increasing students' comprehension and narration abilities in Turkish course, their motivation and participation to the course compared to traditional method. In the study, several suggestions related to the usage of text linguistic analysis method at the schools were offered. The outcomes of the study were interpreted in the light of literature, instructions in the teachers guide books for elementary 7th graders were examined critically and several suggestions were offered.

Key Words: Turkish instruction, textlinguistics, text analysis

1. GİRİŞ

Metinler, Türkçe öğretiminde en üst düzeyde birimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Metinler üzerine yapısal, üretimsel, söylemsel/birey dil çözümlerinin yanı sıra; toplumdilbilimsel, psikodilbilimsel, metindilbilimsel çözümler de yapılmaktadır (Aydın 2007: 120). Yapısal dilbilim ve N. Chomsky'nin ortaya attığı öğretici-dönüşümsel dilbiliminin tümceyi en büyük dilsel birim olarak gören anlayışına karşın; bazı metindilbilim araştırmacılar, yalnızca tümce düzeyinden yola çıkmanın yetersizliğini vurgulamışlar ve bu nedenle bir üst düzlemden, yani metinden yola çıkmış gerektiğini belirtmişlerdir. Yani, Metindilbilim araştırmacılar, en büyük dilsel birimin tümce değil de, metin olduğu tezini ileri sürmüşlerdir (Enöz 2005: 21).

Metindilbilim terimini ilk olarak 1955 yılında Coseriu kullanmış, t.r. Metindilbilim kavramına deyinmeden önce sadece metin kavramı açılacak olursa, Günaydın da ifade ettiğ i gibi; *Metin, okuyucunun okumak istediğ i anlamlı bir bütündür* (Günay 2003: 46). Rifat, *Metnin*

Sesi adlı eserinde metni u ekilde tarif etmektedir: *öMetin her eydir: Hem dilsel üretimi tamamlanm, bir üründür; hem bir üretim sürecinin izlerini ta ,yan son biçimdir; hem okurlar,n kavrama kapasitesine göre yorumlanacak bir üretim kayna ,d,r; hem de kurcaland,kça ço alarak aç,lan, bu özelli iyle de okuruna haz veren bir dokudur(Rifat 2007:4-5).ö Ba ka bir ifade ile öMetin (text) öncelikle bir bütünlü ü ça r, t,ran, sözlü ya da yaz,l,, çe itli uzunlukta olabilen bir pasaja i aret eder(Güllü 1994).ö K,saca metin, ba , ve sonu ile kapalı, bir yapı, olu turan, dilsel göstergelerin art arda geldi i anlamlı yapı, olarak tanımlanabilir(Günay 2003: 35).*

Metindilbilim, metinsellik ölçütlerini ara t,ran ve metinleri s,n,f-land,rma normları,n belirleyen bir dilbilim alanı,d,r (Özkan 2004: 168). Ba ka bir ifade ile metindilbilimi, *söylem çözümlemesi çal, malar,yla ko ut bir çizgide ilerleyerek, tümceötesi dilsel birimlerin incelenmesiyle ilgilenir(K,ran 2001:279)*. Metindilbiliminin temel amacı,, metinlerin yapı,ları,n,, yani metinlerin dilbilgisel ve içeriksel kurgulan, biçimlerini ve bildiri imsel i levlerini ortaya ç,karmak ve uygulamalı, örneklerle göstermektedir. K,saca Metindilbilim, metinlerin temel ölçütlerini ve kuralları,n, betimler (enöz 2005: 112). Ayr,ca, *öMetindilbilim neyi inceler?ö* sorusuna Günayø,n da belirtmi oldu u gibi: *öMetindilbilim, metnin örgütleni biçimini, onun bünyesinde yer alan toplumsal, dü ünsel, imgesel ve daha nice yapı,ları,n belirlemelerini inceler.ö* ekinde ifade edilebilir(Günay 2003: 43).

Metindilbilimsel yaklaşımda; yazılı, veya sözlü bir ürünün metin olarak kabul edilebilmesi için iki temel ölçüt vardır: *öBa da ,kl,k (cohesion) ve tutarlı,l,k (coherence)ö*. Ba da ,kl,k bir metnin sözel yapı,-s,na gönderimde bulunurken; tutarlı,l,k, bu sözel yapı,n,n ö eleriyle ula -labilecek kavramsal alandaki tüm ili kilere gönderimde bulunmaktadır (Suba , 1995: 83; Günay 2003: 52654)ö. Tutarlı,l,k Aksanø,n da belirtti i gibi *öbir metni olu tururken sözceler arasındaki anlam ve mantık bağlantı,s,ö d,r (Aksan 1998)*. Leyla Suba , Uzun, *Orhon Yaz,tları,n,n Metindilbilimsel Yapı,s*, adlı çalı,masında; metnin uyumlulu unu sa layan dilsel ö elerin, önem bölümlerin kendi içlerinde, hem de bölümler arasında dilbilgisel, sözdizimsel, anlamsal ve mantıksal bağlantılar kurulması,na yardımcı, oldukları,n,ö belirtmi tir. Uzunø göre; ba da ,kl,k sa layan dilsel ö eler *ömetnin bir anlam bütünlü ü olarak algılanması,n,, yani metin içinde bir yerde lik (Fr. isotopie) olu turulması,n,ö sa lar. Bu ö eler arasında, eylemlerin zaman uyumları,, göstergenin dizilişleri, artgönderimleri (Fr. anaphore), öngönderimleri (Fr. cataphore) ve bağlantı, ö eleri (Fr. connecteur) sayılabilir (Suba , 1995: 84).*

Ö renciler, okul ortamında özellikle ders kitapları, araçları, yla çok sayıda farklı, metin türüyle karşılaşmakta, bu metinlerle ilgili çe itli dü-

zeylerde incelemeler yaparak, gerek yazın alanında gerekse kitle iletişim araçlarında yer alan metinlere nasıl yaklaşımlar, gerektiğini öğrenmektedirler. Öğrencilerin, metinler üzerinde inceleme yaparken, bilgilerin, düşüncelerin, iletilerin ve olayların yapısal, anlamsal ve mantıksal olarak nasıl sıralandığını; sözcükler arasındaki bağlantıların, ilişkilerin nasıl sağlandığını, üzerinde de odaklanmasını gerekmektedir. Çünkü; etkili ve kaliteli anlamın gerçekleşebilmesi, iletilerin yorumlanabilmesi metinlerin kurulan biçimleri ve metin türleri hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirir. Bu noktada, Metindilbilimsel temele dayalı, metin çözümlenmesi önem kazanmaktadır (enöz 2005: 57). Metindilbilimsel incelemeler yapılırken; soyutlamadan kaçınılmakta, iletişim ortamı ve iletişim katmanları (gönderici-almak), çeşitli nitelikleri dikkate alınmaktadır. Bu çerçevede, Metindilbiliminin klasik dil bilgisi ve metin çözümleme yöntemlerinden farklı olarak, söylenebilir (Akbayrak 2004: 11613).

1.1. Problem Durumu

Bu araştırmada, 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında¹ yer alan ÖSYM Kuralları adlı anlatı türündeki metnin anlaşılmasında metindilbilimsel Çözümleme Yönteminin ne derece etkili olduğu, yani Türkçe derslerinde öğrencilerin okudukları metni anlama düzeylerinde, metinden hareketle çıkarımda bulunma yeteneklerinde, bilgi ve becerilerinin gelişmesinde metindilbilimsel Çözümleme Yönteminin klasik çözümleme yöntemine oranla ne derece etkili olduğu tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma yapılırken, Metindilbilimsel çözümleme yönteminin geliştiği metinsellik ölçütleri Tutarlılık-Bağlılık, Amaçlılık, Durumsallık, Kabuledilirlik, Bilgilendirme-Metinlerarası, köklü dikkate alınarak mantıksal-kültürel çeşitlilikler, metinbirimsel özelliklerin bağdaştırılabilirlikleri, açık ve kapalı anlamsal içerikler tespit edilip, yorumlanmıştır.

1.2. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şu şekilde ifade edilebilir:

1. Türkçe derslerinin Metindilbilimsel çözümleme yöntemiyle öğrenilmesi klasik yöntemle öğrenmesine oranla öğrencilerin anlama kavrama düzeylerinde anlamlı bir fark yaratmakta mıdır?
2. Türkçe derslerinin Metindilbilimsel çözümleme yöntemiyle öğrenilmesi klasik yöntemle öğrenmesine oranla öğrencilerin Türkçe derslerindeki tutumları, olumlu yönde geliştirmiş midir?
3. Türkçe derslerinin Metindilbilimsel çözümleme yöntemiyle öğrenilmesi konusunda öğrencilerin görüşleri nelerdir?

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki ÖSYM Kuralları adlı hikâyeye

1.3. Say,tl,lar

1. Ara t,rmada örneklemin hedef kitleyi temsil etti i,
2. Ö rencilerin uygulanan testleri ciddiyet ve samimiyetle cevaplad, ,,
3. Ara t,rmaya kat,lan ö rencilerin e yap,l, olarak da ,ld, ,,
4. Ö rencilerin Türkçe dersinde yeni yöntemle i lenen derse içtenlikle kat,ld, ,,
5. Ö rencilerin öMetindilbilimsel Çözümleme Yöntemiö ile ilgili yeterli bilgiye² sahip oldu u ve yönergeleri do ru alg,lad, , varsay,lm, t,r.

2. YÖNTEM

Ara t,rmada Metindilbilimsel çözümleme yöntemi uygulanarak ö -rencilerin anlama becerilerini geli tirmede etkili olup olmad, , ele al,nm, t,r. Ara t,rma için seçilen öSon Ku larö adl, metin lkö retim ikinci kademe Türkçe Ders Kitaplar, aras,ndan tesadüfî örnekleme yolu ile belirlenmi tir. Bu yöntemin kullan,lma amac,, metinsellik ölçütlerine göre bir metnin içindeki sözceler aras,nda do ru anlam örüntüsü olu turularak ö rencinin anlama düzeylerinin art,p artmad, ,n, belirlemektir. Bunun için de; lkö retim 7. S,n,f Türkçe Ders Kitab,ında bulunan Sait Faik Abas,yan,kön öSon Ku larö adl, hikâyesi, deney grubu ö rencilerine Metindilbilimsel Çözümleme Yöntemi uygulanarak; kontrol grubu ö -rencilerine ise Klasik(Düz Anlat,m) Yöntem uygulanarak i lenmi tir. Türkçe dersi i lenmeden önce ve i lendikten sonra deney ve kontrol grubu ö rencilerine uzman görü ü al,narak ve geçerlili i ölçülerek haz,rlanan öTürkçe Dersi Tutum Ölçe i Formuö uygulanm, t,r. Ö rencilerin i lenen metni anlama düzeylerinin tespit edilmesi için Anlama Testi uygulanm, t,r. Son olarak deney grubu ö rencilerine öMülakat Formuö uygulanarak onlar,n Metindilbilimsel Çözümleme Yöntemiö ne yönelik görü leri al,nm, t,r. Ara t,rmada uygulanan yöntem Türkçe ö retiminin öokuma ö renme alan,öna ili kin kazan,mlar,n kazand,r,lmas,n, desteklemektedir.

Ö rencilerin Türkçe dersindeki anlama düzeylerini ortaya koymak üzere incelenen metinle ilgili olarak uzman görü ü al,narak geli tirilen öKavram Testiö deney ve kontrol grubu ö rencilerine uygulanarak verdikleri yan,tlar do ru ve yanl, olarak de erlendirilmi tir. Ö rencilerin

² Deney grubu ö rencilerine 1 ders saatini Metindilbilim Çözümleme Yöntemi hakk,nda bilgi vermeye, 1 ders saatini seçilen anlat, metnini Metindilbilim Çözümleme Yöntemi ile i lenmesine ve 1 ders saatini de belirlenen anket ve sorulara cevap vermeye ayr,larak, toplam 3 ders saati bu yöntem için ayr,l-m, t,r.

ÖTürkçe Dersi Tutumö ölçe ine verdikleri yan,tlar 4 (Tamamen Kat,l,yorum), 3 (K,smen Kat,l,yorum), 2 (Kat,lm,yorum), ve 1 (Fikrim Yok) olarak derecelendirilmi tir. Deney grubu ö rencilerinin mülakat formuna verdikleri yan,tlar da 3 (Evet), 2 (Fikrim Yok), 1 (Hay,r) olarak derecelendirilmi tir. Veriler SPSS 11.05 paket program,nda analiz edilmi tir. Deney ve Kontrol grubuna uygulanan öKavram Testiöne ait veriler Man Whihtney U tekni i ile, öTutum Ölçe iöne ait veriler Wilcoxon Tekni i ile de erlendirilmi tir. Mülakat Formuöna yönelik de tan,mly,c, istatistikler ç,kar,lm, t,r.

Metindilbilimsel yöntemle Türkçe dersi i lenmeden önce İköretim Türkçe Ders Kitab,ından seçilen hikâyenin³ temel konusu ve bu temel konuyu olu turan sözceleri (alt birimleri) tespit edilerek metinsellik ölçütleri çerçevesinde bu hikâye ayr,nt,l, biçimde ele al,narak, metnin biçimsel-sözlüksel ba da ,kl,k görünümleri ile anlamsal yap,s, ve metindeki anlamsal boyuttaki gönderim ili kileri incelenmi tir. Metindeki sözcelerin tespiti, metnin do ru ve tam olarak anla ,labilmesi için ayr,ca ö rencilerin anlama/anlatma düzeylerini artt,rmada ba da ,kl, ,n ve tutar,l,l, ,n ne derece önem ta ,d, ,n, tespit etmek için bu ara t,rma yap,l,m, t,r.

Bu ara t,rmada ele al,nan hikâyenin⁴ ba da ,kl,k görünümlerini yans,tan küçük yap,s, (microstructure) ve tutar,l,l,k görünümlerini yans,-tan büyük yap,s, (macrostructure) Metindilbiliminin ilkeleri ve yakla ,mlar, , , ,nda ele al,narak ortaya konulmu tur. ncelemede; cümleler aras,ndaki biçimsel ve anlamsal ba ,nt,lar tespit edilerek hikâyenin metinsellik ölçütlerinin (metnin tutar,l,l,k görünümlerinin) somut olarak ortaya konulmas, amaçlanm, t,r (Y,lmaz 2005).

2.1. Ara t,rman,n Modeli

Ara t,rmada yöntemin anlama ve kavrama düzeylerine etkisini belirlemek için kontrol gruplu deneysel desen kullan,lm, t,r. Ayr,ca yöntemin tutumlara etkisini belirlemek için öntest- sontest kontrol gruplu deneysel desen kullan,lm, t,r. Ara t,rmada 47 ki ilik bir çal, ma grubu seçilerek belirlenen uygulamalar gerçekte tirilmi tir.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu ara t,rmada Sakarya ili merkez ilçe Adapazar,öna ba l, bir özel İköretim okulunun⁵ yedinci s,n,flar,ndan iki ubede okuyan toplam 47

³ öSon Ku larö, Sait Faik Abas,yan,k, MEB İköretim 7. S,n,f Türkçe Ders Kitab,, s. 70- 75

⁴ öSon Ku larö, Sait Faik Abas,yan,k, MEB İköretim 7. S,n,f Türkçe Ders Kitab,, s. 70- 75

⁵ Sakarya Üniversitesi Vakf, Özel Okullar,

ö renci denek olarak kullanılm, t,r. Ara t,rma evreni ilkö retim yedinci s,n,f ö rencileridir. Ara t,rman, n ö rneklemi 23 kontrol, 24 deney grubu olmak üzere toplam 47 ilkö retim 7. s,n,f ö rencisinden oluş maktadır, r. 24 ki iden oluş an deney grubuna ilkö retim Yedinci s,n,f Türkçe Ders Kitabı,nda⁶ yer alan ö Son Ku larö adlı, hikâye *Metindilbilimsel* (textlinguistics) çö zümleme yöntemi ile i lenmiştir. Uygulama sonunda elde edilen bulgular analiz edilerek yorumlanm, t,r.

2.3. Veri Toplama Araçları,

Ara t,rmada Metindilbilimsel Çö zümleme Yöntemi ile i lenen Türkçe derslerinin ba arı, üzerindeki etkisini ölçmek üzere öncelikle uzman görüşü ü al,narak hazırlanan aç,k uçlu 15 sorudan oluş an aç,k uçlu bir Anlama Testi geli tirilmiştir. Daha sonra ö rencilerin Türkçe dersine yönelik tutumları, n, belirlemek üzere yine uzman görüşü ü al,narak 40 soruluk bir tutum ölçe i geli tirilerek deney ve kontrol grubuna ö ntest-sontest olarak uygulanm, t,r. Türkçe dersinin metindilbilimsel yöntemle i lenmesinin etkilili ini ortaya koymak üzere deney grubu ö rencilerine 9 soruluk aç,k uçlu mülâkat formu uygulanm, t,r.

Yapılan ara t,rma, Sakarya li Adapazar, merkezindeki bir özel ilkö retim okulunun⁷ yedinci s,n,f,nda ö renim gö ren ö rencilere, ilkö retim 7. s,n,f Türkçe Ders Kitabı,ndan seçilen bir metin* uygulanm, t,r.

Ara t,rma sonuçları, 7. s,n,f Türkçe Ders Kitabı,nda bulunan anlat, metinlerinden sadece ö Son Ku larö adlı, hikâye için geçerli olup, kitap içindeki di er metinler için genelleme yapılmam, t,r; ara t,rmaya yönelik anketler 2008- 2009 E itim- ö retim yılı, n, n Bahar yar,yılı,nda uygulandı, ,ndan ö rencilerin içinde buldukları, bilgi düzeyleri ile s,n,r,l,d,r. Ele al,nan hikâyenin Türkçe ö retimi kapsam,nda anlamaya etkisi üzerinde Metindilbilimsel Çö zümleme Yöntemi nin rolü tespit edilmesi amaçlanm, t,r.

3. BULGULAR ve YORUM

İlkö retim 7. s,n,f Türkçe derslerinin Metindilbilimsel Çö zümleme Yöntemi ile i lenmesinin metni anlama düzeyindeki etkilili i üzerinde yapılan ara t,rma sonucunda elde edilen veriler SPSS 11.05 paket program,nda analiz edilmiştir. Uzman görüşü ü al,narak geli tirilen bilgi-beceri testinin güvenilirlik çal, maları, yapılm, buna göre 15 sorudan 5. ve 12. sorular ayırt edicilikleri dü ük oldu u için ölçekten elenmiş ve ölçek 13 sorudan oluş turulmuştur. Ölçe in güvenilirlik katsayısı, (alpha) .72 olarak bulunmuştur. Deney grubu ö rencilerine metindilbilimsel yöntemle,

⁶ *İlkö retim 7. S,n,f Türkçe Ders Kitabı,*, Milli E itim Bakanlı, , Yayınları,, Ankara, 2008.

⁷ Sakarya Üniversitesi Vakfı, Özel Okulları,

kontrol grubu öğrencilerine klasik yöntemle Türkçe dersi işlenmiş; her iki gruba da aynı Anlama Testi uygulanarak ders sonunda konuyu anlama düzeylerinin farklılaşma, p farklılaşma maddeyi belirlemeye çalışılmıştır. Deney ve kontrol grupları Türkçe Anlama Testi puanları yöntemine bağlı olarak farklılaşma, p farklılaşma maddeyi Mann-Whitney U Testi ile değerlendirilmiştir. Bulgular tablo 1'de verilmiştir.

Grup	N	Sıra Ortalaması,	Sıra Toplamı,	U	P
Deney	24	34,69	808.50	43,5	.000
Kontrol	23	13,89	319.50		

Tablo 1. Bilgi Testinin Deney-Kontrol Grubu Arasındaki Puanlarına Göre U Testi Sonuçları,

Deney ve kontrol grubu Türkçe Anlama Testi puanları arasındaki fark tablo 1'de görülmektedir. Buna göre, Türkçe dersinin metindilbilimsel yöntemle işlendiği öğrenci grubunun anlama testi puanları ile Türkçe dersinin klasik (Düz Anlatım) yöntemle işlendiği öğrenci grubunun puanları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır (U=43,5, p<.05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında metindilbilimsel yöntemle Türkçe dersi işlenen öğrencilerin puanları klasik yöntemle Türkçe dersi işlenen öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere Türkçe derslerinin klasik yöntem yerine metindilbilimsel çözümleme yöntemiyle işlenmesinin öğrencilerin bilgi ve becerilerinin gelişmesinde daha etkili olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Türkçe dersinin metindilbilimsel veya klasik yöntemle işlenmesinin öğrencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlarının etkileyip etkilemediğini görmek amacıyla deney ve kontrol grubundaki öğrencilere geliştirilen 40 soruluk Türkçe Dersi Tutum Ölçeği ön test-son test olarak uygulanmıştır. Tutum ölçeğinin güvenilirlik katsayısı (alpha) .99 olarak bulunmuştur. Deney grubunun Türkçe dersine yönelik tutum puanları Wilcoxon testi ile değerlendirilmiş ve sonuçlar tablo 2'de verilmiştir.

Sontest-Öntest	n	Sıra Ortalaması,	Sıra Toplamı,	z	p
Negatif Sıra	12	8.92	107.00	1.22*	.219
Pozitif Sıra	12	16.08	193.00		
Ekite	1	-			

*Negatif sıralar temelinde dayalı,

Tablo 2. Deney Grubu Deney Öncesi ve Sonrası Türkçe Dersine Ait Tutum Puanları Wilcoxon İstatistikli Sıralar Testi Sonuçları,

Tablo 2'de de görüldü ü üzere deney grubunun Türkçe dersine yönelik tutumlar, n, n anlaml, fark gösterip göstermedi i Wilcoxon testi ile de erlendirilmi tir. Bulgulardan da anla ,ld, , gibi deney grubu ö rencilerinin metindilbilimsel yöntemle Türkçe dersi i lenmeden önce ald,klar, tutum puanlar,yla yeni yöntemle ders i lendikten sonra ald,klar, tutum puanlar, aras,nda anlaml, bir fark yoktur($z=1.22$, $p>.05$). Bu durumda ö rencilerinin Türkçe dersine yönelik tutumlar, n, n dersi i leme yönteminden ba ,ms, z oldu u söylenebilir. Ö rencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlar, n, n olumlu olmas,nda yöntem etkili de ildir. Tutumlar i lenen yöntemden daha farklı, bir alana gönderme yapmaktadı, r. Ö rencilerin bir derse yönelik tutumlar, n, n dersin yöntemi d, ,ndaki de i kenlerle ili kili oldu u anla ,lmaktadı, r.

Türkçe dersinin klasik yöntemle i lenmesinin ö rencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlar, n, n etkileyip etkilemedi ini görmek amacıyla kontrol grubundaki ö rencilere geli tirilen 40 soruluk Türkçe Dersi Tutum Ölçe i ö nttest- sontest olarak uygulanm, t, r. Kontrol grubunun Türkçe dersine yönelik tutum puanlar, Wilcoxon testi ile de erlendirilmi ve sonuçlar tablo 3'te verilmi tir.

Sontest- Öntest	n	S,ra Ortalamas,	S,ra Toplam,	z	p
Negatif S,ra	10	8.60	86.00	1.82*	.067
Pozitif S,ra	14	15.29	214.00		
E it	1	-			

*Negatif s,ralar temeline dayal,

Tablo 3. Kontrol Grubu Deney Öncesi ve Sonras, Türkçe Dersine Ait Tutum Puanlar, n, n Wilcoxon İretli S,ralar Testi Sonuçlar,

Tablo 3'te de görüldü ü üzere kontrol grubunun Türkçe dersine yönelik tutumlar, n, n anlaml, fark gösterip göstermedi i Wilcoxon testi ile de erlendirilmi tir. Bulgulardan da anla ,ld, , gibi kontrol grubu ö rencilerinin klasik yöntemle Türkçe dersi i lenmeden önce ald,klar, tutum puanlar,yla ders i lendikten sonra ald,klar, tutum puanlar, aras,nda anlaml, bir fark yoktur($z=1.82$, $p>.05$). Bu durumda, ö rencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlar, n, n dersi i leme yönteminden ba ,ms, z oldu u söylenebilir.

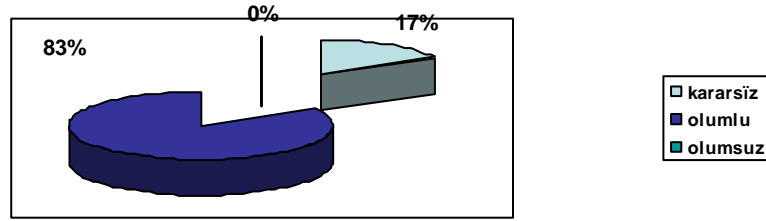
Deney grubu ö rencilerinin dersin i leni yöntemine ait görüşlerinin belirlenmesi amacıyla uzman görüşü ü de al,narak bir mülakat formu geli tirilmi tir. Deney grubu ö rencilerinin derse yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla aç,k uçlu dokuz sorudan olu an mülakat formu uygulanm, ve tan,malay,c, istatistikler a a ,da tablo 4'de verilmi tir.

SORU SAYISI	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
1. Türkçe Ders Kitabındaki Önceki Türkçe derslerinizden farklı, bir biçimde öğrenildi. Bu öğrenimi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?	24	2	3	2,79	,41
2. Bu metnin dilbilimsel Çözümleme Yöntemi ile öğrenmesinin katkısı oldu mu? Katkısı varsa bunlar nelerdir?	24	1	3	2,50	,83
3. Ders kitabındaki metinleri klasik yöntemle öğrenirken öğreniyor musunuz yoksa klasik yöntemle öğreniyor musunuz? <u>Neden?</u>	24	1	3	2,67	,56
4. Metin Dilbilimsel Çözümleme Yöntemi ile öğrenilen ders, diğer yöntemle öğrenilen ders ile karşılaştırılabilir mi? Hangi yöntemle öğrenmesini tercih edersiniz?	24	1	3	2,25	,85
5. Bundan sonra Türkçe derslerindeki metinlerin, Metin Dilbilimsel Çözümleme Yöntemi ile öğrenmesini ister misiniz? <u>Neden?</u>	24	1	3	2,54	,78
6. Sence bu yöntem, Türkçe dersinde, nerede hangi derslerde kullanılabilir?	24	1	3	2,62	,65
7. Uygulanan bu yöntemle (Metin Dilbilimsel Çözümleme Yöntemi) metni daha iyi öğrendiğinize inanıyor musunuz?	24	1	3	2,62	,71
8. Metin Dilbilimsel Çözümleme Yönteminde en çok neyi sevdiniz?	24	1	3	2,71	,55
9. Metni klasik yöntemle öğrenen dilbilimsel Çözümleme Yöntemi ile öğrenen öğrencilerin öğrenme hızları ve metni daha iyi anlamaları, öğreniyor musunuz?	24	1	3	2,71	,69

Tablo 4. Deney Grubunun Metin Dilbilimsel Yöntemiyle Öğrenilen Türkçe Dersine Yönelik Mülakat Sonuçları, (Akyol, 2007)⁸

⁸ Araştırmada yer alan deney grubunun metin dilbilimsel Çözümleme Yöntemi ile öğrenilen Türkçe Dersine Yönelik Mülakat Sonuçları, öğretimde kullanılan tabloda sorular ile Tutum Ölçeği içindeki sorular, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisi olan Cüneyt AKYOL'un 2007 yılında yaptığı "Okulda Uygulanan Dilbilimsel Çözümleme Yönteminin Öğrencilerin Dil Bilim ve Dil Öğretimi Üzerine Etkileri" adlı tezinde yer aldığı belirtilmiştir.

Tablo 4'te de görüldü ü üzere deney grubu ö rencilerinin metindilbilimsel yöntemle i lenen Türkçe dersine yönelik görü leri olumlu olarak ifade edilmi tir. Ö renciler dördüncü soru d, ndaki sorulara olumlu görü bildirmi lerdir. A a ,da ayn, sonuçlar grafik olarak da ve rilmii tir.

Tablo 5. Deney Grubundaki Ö rencilerin Metindilbilimsel Yöntemle lenen Türkçe Dersine Yönelik Görü leri

Tablo 5'deki grafikte de görüldü ü üzere ö rencilerin % 83'ü Metindilbilimsel Çözümleme Yöntemi ile i lenen Türkçe dersine yönelik görü lerinin olumlu oldu unu ifade ederken % 17'si karars,z olduklar,n, belirtmi lerdir.

4. SONUÇ ve ÖNER LER

Bilgi, kal,pla m, bir obje de ildir, dolay,s,yla bilginin elde edilmesi veya ö renmenin gerçekte mesi, edindi i bilgi ve becerileri, bireyin kendi ya ant,lar, ve kendi öznel yap,s,na ba l, olarak ekillenmektedir. Ya ad, , tecrübeleri okudu u metne aktararak, buradan tamamen kendine özel kodlamalar yap,land,r,r. Bu kodlamalar, metni anlama süreci içinde kullan,r. Ö renciler, bilgiyi d, dünyadan yani ö retmenin anlatt,klar,n-dan ya da ders kitaplar,ndan kendi zihinlerine oldu u gibi transfer etmezler. Bunun yerine yukar,da da belirtildi i gibi bireysel deneyim ve etkile-implere dayal, olarak ki isel yorumlamalar in a ederler. Bu ki isel yorumlamalar,n amac,na ula abilmesi ve do ru yap,labilmesi için Metindilbilimsel Çözümleme Yöntemi'nin, do ru anla ,lm, ve amac,na uygun bir ekilde s,n,f ortam,nda uygulanmas, gerekir. Bu yöntem sonucunda dersin daha verimli ve e lenceli geçti i geli tirilen ve uygulanan testlerden elde edilen bulgularda da görülmektedir.

le Ö retim Tekni inin ö renci Ba ar,s, ve Tutuma Etkisi adl, yüksek lisans tezinde kullan,lm, olan sorular temel al,narak haz,rlanm, t,r.

Ö rencilerin, kendilerini gerçekle tirmi , aktif, sosyal, dü ünün, sorgulayan, tart, an, ara t,ran ve üreten bireyler olarak yeti ebilmeleri için, dinleme, okuma, yazma, konu ma, görsel okuma ve görsel sunu ile ilgili temel becerileri kazanmalar, gerekmektedir. Ayr,ca, dü ünme, ili ki kurma, analiz yapma, de erlendirme, s,ralama, s,n,fland,rma, kar ,la t,rma, ili kilendirme ve ç,kar,mda bulunma gibi bili sel becerilerin kazan,lmaz, Metindilbilimsel Çözümleme Yöntemiø nin kullan,lmaz,yla daha kolay gerçekle tirilebilir.

Yukar,da belirtilen beceriler ayn, zamanda Türkçe ö retiminin amaçlar, aras,nda yer al,r. Ara t,rmada ele al,nan yöntem, *Okudu u metni anlama ve çözümleme ile ilgili olarak; okuduklar,ndaki örtülü anlamlar, bulur, metne ili kin sorulara cevap verir ve metni olu turan unsurlar aras,ndaki geçi ve ba lant,lar, fark eder.*ö olarak ifade edilen Türkçe ö retiminin amaç ve kazan,m,lar,n,n ö rencilere kazandı,r,lmaz,na hizmet eden bir yöntemdir. Ayr,ca bu kazan,m, Milli E itim Bakanl, , Talim ve Terbiye Kurulu Ba kanl, , taraf,ndan haz,rılanan İlkö retim (6, 7, 8. s,n,flar) Türkçe Dersi Ö retim Program,ø nda yer alan 7. s,n,f kazan,m,lar,ndan, okuma ö renme alan, ile ilgili belirlenen kazan,m,lardan biri oldu u için, bu yöntemin programa paralel oldu u söylenebilir.

Bunun yan,nda bu beceri ve bilgiler ö rencilere yaln,z okulda de il, hayatlar, boyunca onlara yard,mc, olacakt,r. Bu yöntemle ö renciler metni daha geni kapsamda i leyeceklerinden klasik yönteme nazaran beyinlerinde daha çok ema aç,lacak ve daha kal,c, ö renme gerçekle tirmi olacakt,r. Çünkü bu yöntemde metin belirleyicilere dikkat çekilmektedir. Ferahø, n da belirtti i gibi öTürkçe derslerinde kavramlara dayal, aç,klamalar yerine, ili ki kelimelerinin i levselle tirildi i yap,lara önem verilerek ö retim yap,lmaz,d,r(Ferah 2004: 1195)ö.

Ö rencilerin Türkçe dersine yönelik tutumlar,n,n yöntemden ba ,ms,z oldu u ara t,rma sonucunda anla ,lmaktad,r. Ö rencilerin derse tutumlar,n,n yöntemden ba ,ms,z oldu u ve tutumlar,n ö rencinin ilgisi, konu hakk,ndaki temel bilgisi, deneyimleri vb. faktörler ve de i kenlerle ili kili oldu u söylenebilir. Tutum olgusunun yöntem d, ,nda ele al,nmaz, ve de erlendirilmesi daha bilimsel bir tav,r olacakt,r. Yine mülakat formuø nda ö rencilerin metindilbilimsel çözümleme yöntemiyle i lenen Türkçe dersine yönelik görü lerinin olumlu oldu u görülmektedir. Buna dayal, olarak da Türkçe derslerin ö rencilerin tutumlar,n,n de il görü lerinin de erlendirilmesinin yerinde bir çal, ma olaca ,n, söylenebilir. Nitekim ö rencilerin metindilbilimsel çözümleme yöntemiyle i lenen Türkçe dersine ait görü lerinin de olumlu olmas,, bu yöntemin Türkçe derslerinde kullan,lmaz,n,n yararlı, olaca ,n, da ortaya koymaktad,r.

Bu ara t,rmaya dayal, olarak ç,kar,labilecek öneriler unlard,r:

- Bu ara t,rma ilkö retim seviyesindeki di er s,n,f düzeylerine de uygulanabilir.
- Bu ara t,rmada kullan,lan ÷Metindilbilimsel Çözümleme Yöntemiö an,, deneme vb. farklı, metin türleri için de uygulanabilir.
- Bu ara t,rmada kullan,lan yöntem, Sosyal Bilgiler dersinde tarihi olaylar,n aktar,ld, , anlat, metinler için de tercih edilebilir.

KAYNAKÇA

- AKBAYIR, S,dd,k (2004), *Metin Bilgisi: (Okuma, Anlama, Yorumlama, Çözümleme)*, Deniz Kültür Yay,nlar,, Samsun.
- AKSAN, Do an (1998), *Anlambilim, Anlambilim Konular, ve Türkçenin Anlambilimi*, Engin Yay,nevi, Ankara.
- AYDIN, Mehmet, 2007, *Dilbilim El Kitab,,* 3F Yay,nlar,, stanbul.
- DE BEAUGRANDE, Alain-Dressler, W. Ullrich (1981), *Introduction to Text Linguistics*, Longman, London, (digitally reformatted 2002).
- ERDEN, Aysu (2002), *K,sa Öykü ve Dilbilimsel Ele tiri*, Genda Yay,nlar,, stanbul.
- FERAH, Aysel, 2004, ÷Dü ünçe ve Bilgi Yap,lar,n,n Olu umu Aç,s,ndan Zarf ve Edatlarö, *IV. Uluslar aras, Türk Dili Kurultay, Bildirileri, I. Türk Dil Kurumu Yay,nlar,,* Ankara, s. 1160-1196.
- GU RAUD, Pierre (1999), *La Sémantique Anlambilim*, (çev. Berke Vardar), Multilingual Yay,nlar,, stanbul.
- GÜLLÜ, Nuray (1994), *öSessiz Evö Üzerine Bir Metindilbilim Çal, mas,,* (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yay,mılanmam, Yüksek Lisans Tezi), Samsun
- GÜNAY, Do an (2003), *Metindilbilgisi*, Multilingual Yay,nlar,, stanbul.
- KIRAN, Zeynel (2001), *Dilbilimine Giri , Dilbilgisinden Dilbilimine*, Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara.
- ÖZKAN, Bülent, 2004, ÷Metindilbilimsel Ba da ,kl,k ve Haldun Taner'ın öOnikiye Bir Varö Adl, Öyküsünde Metindilbilimsel Ba da ,kl,k Görünümlerö, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13/1, S. 167, s. 168, 182.
- R FAT, Mehmet (2007), *Metnin Sesi*, Türkiye Bankas, Kültür Yay,nlar,, stanbul.
- R FAT, Mehmet (2007), *Homo Semioticus ve Genel Göstergibilim Sorunlar,,* YKY, stanbul.
- ÖZÜNLÜ, Ünsal (2001), *Edebiyatta Dil Kullan,mlar,,* Multilingual Yay,nlar,, stanbul.
- SUBA I- Uzun, Leyla (1995), *Orhon Yaz,tlar,n,n Metindilbilimsel Yap,s,,* Simurg Yay,nlar,, Ankara.

ENÖZ- Ayata, Canan (2005), *Dilbilim Metinbilim ve Türkçe*, Multilingual Yayınlar, İstanbul.

TODOROV, Tzvetan (2001), *Poetikaya Giriş*, (çev.: Kaya Şahin), Metis Yayınlar, Ankara.

VAN Dijk, T.A. (1977), *Text and Context, Exploration in the Semantics and Pragmatics of Discourse*, Longman, Londra.

WUNDERLICH, Dieter (1982), *Metin Dilbilimi*, (çev. Emel Sözer), *Dilbilim Seçkisi* (hızlı Doğan Aksan), TDK Yayınlar, Ankara.

YILMAZ, Engin (2005), *Vire Hikâyesi Üzerine Metin Dilbilimsel Bir İnceleme*, *Marmara Üniversitesi V. Uluslararası Dil, Yazın, Deyiş Bilim Sempozyumu Bildirileri I*, Pegem A Yayınlar, Ankara.

YILMAZ, Engin (2006), *Karşıtlıklar Hikâyesi: Son Kuşlar*, *Sait Faik Abasıyanık Anma Paneli Sakarya Büyükşehir Belediyesi*, (Yayınlanmamış Bildiri), Sakarya.

YILMAZ, Engin (2009), *Türkiye Türkçesi Üzerine Araştırmalar*, Pegem A Yayınlar, Ankara.

www.tdk.gov.tr/sozluk (son erişim 07.04.2009)

[www.meb.gov.tr\(http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules.php?name=Downloads&d_op=viewdownload&cid=74&min=20&orderby=titleA&show=10\)](http://www.meb.gov.tr/http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules.php?name=Downloads&d_op=viewdownload&cid=74&min=20&orderby=titleA&show=10)
(son erişim 09/04/2009)